

Nasjonalt kunnskapssenter om bærekraftig klimatilpassing

Norwegian Research Centre on Sustainable Climate
Change Adaptation (NORADAPT)

Presentasjon for Sogn Regionråd

14.09.2018

Halvor Dannevig, Carlo Aall (hda@vestforsk, caa@vestforsk.no)
Vestlandsforskning

VESTLANDSFORSKING

www.vestforsk.no

Norge må tilpasse seg et klima i endring – og sikre seg god nok kunnskap for dette arbeidet

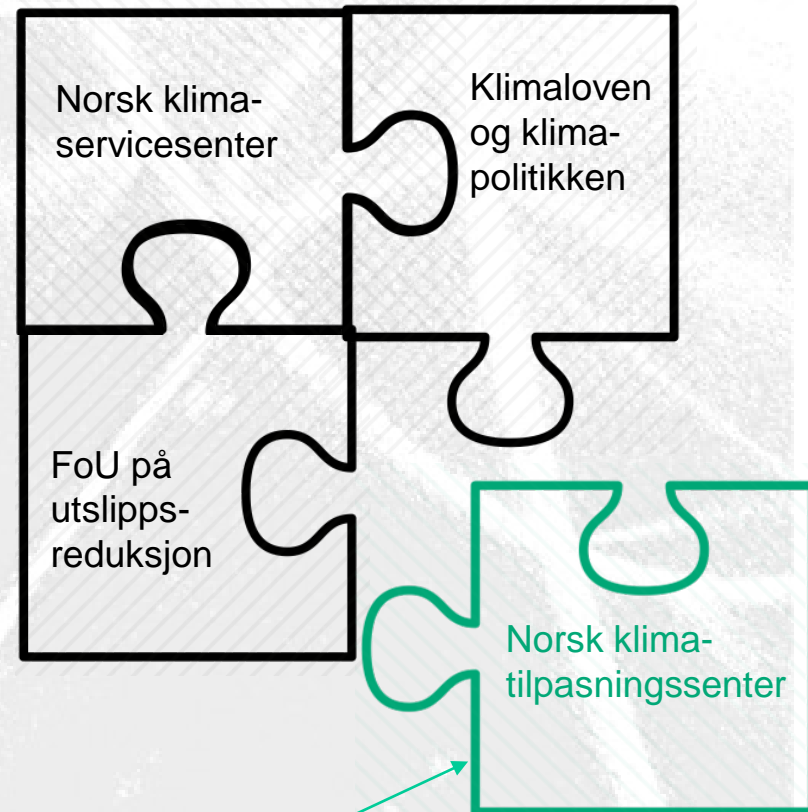
Må hente fôr heilt frå Nederland for å unngå krise for norske bønder

FØRDE (NRK): Skandinaviske graslager er tømde etter dei dårlege avlingane i fjor sommar. Mangelen på fôr i landbruket er no så stor at enkelte må heilt til Nederland for å skaffe mat til dyra.

Milliardkrav etter sommertørken

Beregninger viser at bønder vil søke om over én milliard kroner i erstatning etter tap på grunn av tørken i sommer.

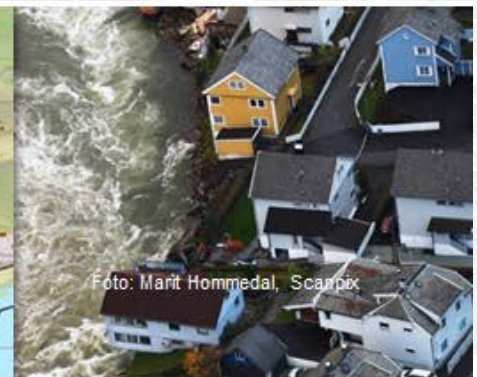
Det begynner å haste å få på plass denne!

Missing senter-link?

Kunnskapsområder		Rolle som nasjonalt senter
Klimaendringer	Hvordan kommer klimaet til å endre seg?	Norsk Klimaservicesenter
Klimagassutslipp	Hvordan store er utslippene av klimagasser?	CICERO, SSB
Klimatiltak	Hvordan redusere utslippene av klimagasser?	CICERO
Energiltak	Hvordan øke produksjonen av fornybar energi og redusere forbruket av energi?	11 nasjonale Forskningsentre for Miljøvennlig Energi (FME); CET
Klimatilpassing	Hvordan redusere negative konsekvenser av klimaendringer?	Ingen i dag

Om senteret

- **Mål**
  - Være det ledende forskningsmiljøet i Norge og blant de ledende internasjonalt på klimatilpassing
- **På følgende områder**
  - Veiledning og utredning for offentlige og private virksomheter
  - Forskning
  - Næringsutvikling
  - Forskningsformidling
  - Undervisning

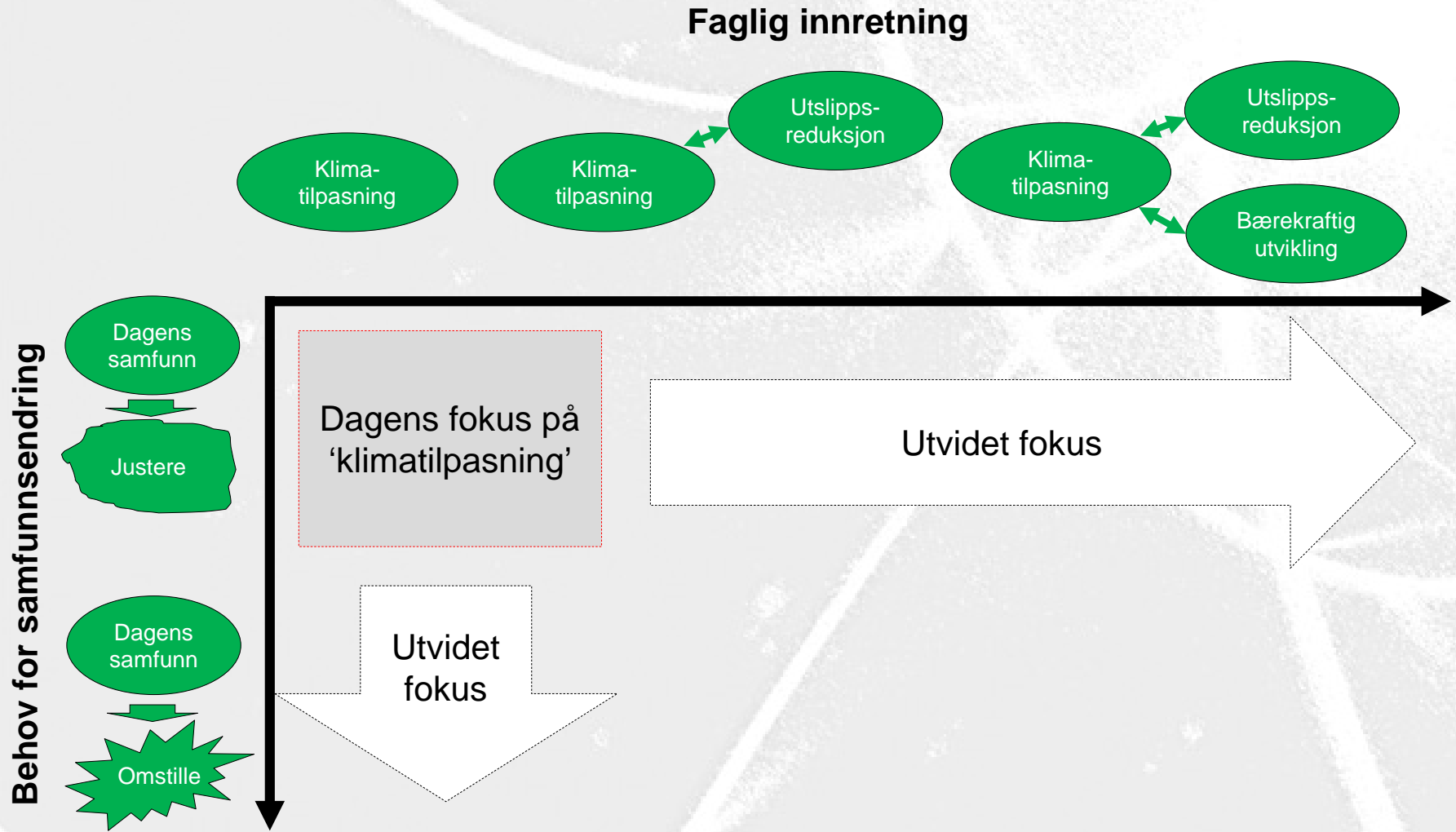

Vestlands-regionen som «living lab»

- **Dekker alle naturtyper i Norge**
  - Høyfjell, kyst, bratt, slakt, rike økosystemer, fattige økosystemer, saltvann, ferskvann, elver....
- **Dekker alle samfunnstyper i Norge**
  - Storby, småby, landsbygd, industristeder, landbruk, fiske, oppdrett....
- **Dekker alle typer klimasårbarhet**
  - Tørke, flom, skred, grenseoverskridende klimavirkninger...
- **Har det fremste kunnskapsmiljøet i Norge på klimatilpasning**
  - I Bergen og i Sogndal
- **Har det eneste 2 årige masterstudiet i klimatilpasning og klimagassreduksjon (og etterutdanningstilbud i klimatilpasning)**
  - Master i Climate Change Management ved HVL-Sogndal
- **Har de mest innovative offentlige aktører i Norge på klimatilpasning**
  - Eks Norges første kommune som arbeidet med klimatilpasning (Flora), Norges første fylkeskommune som laget en plan etter plan- og bygningsloven om klimatilpasning (Sogn og Fjordane), Norge best utviklede klimanettverk i Hordaland, Norges første kommune (også før Stortinget) som vedtok et klimamål (Bergen), Norges første kommune som vedtok en Lokal Agenda 21 plan (Sogndal).....

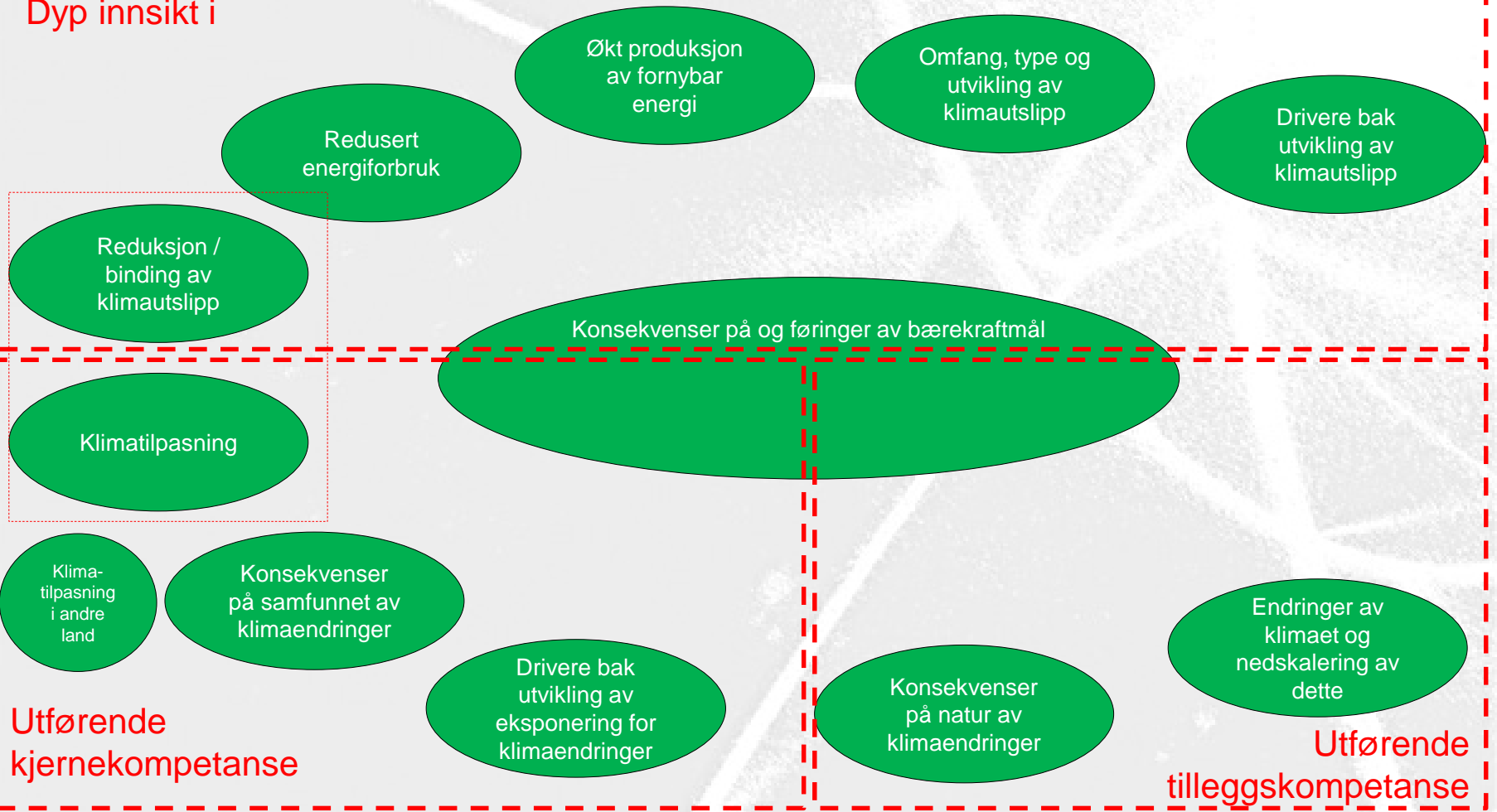

Hvorfor 'bærekraftig klimatilpasning'?

Hvilke fagområder inngår i senteres arbeid?

Dyp innsikt i

Kjernekompetanse: teoretisk innretning

- **Perspektiv**

- Evaluering
- Utvikling
- Tverrfaglig orientering
- Administrasjon, organisasjon, samfunnsøkonomi

- **Spesifikke teorier**

- Planlegging
- Samproduksjon av kunnskap
- Klima styresett («governance»)
- Andre?

Kjernekompetanse: empirisk innretning for studier av klimatilpasning

Samfunnssektor	Faglig perspektiv		
	Humaniora	Samfunnsfag	Teknologisk
Samfunnssikkerhet			
• Forebygging			
• Beredskap			
Natur- og kulturmiljø			
• Økosystemer			
• Forn- og kulturminner			
Fysisk infrastruktur			
• Transport			
• Bygninger			
• Annen			
Helse			
• Klinisk medisin			
• Samfunnsmedisin			
Næringer			
• Primærnæringer			
• Sekundærnæringer			
• Tertiærnæringer			

Ulike typer klimaendring og klimatilpasning – og ulik kunnskapsstatus

Samfunnsområde	Påvirkning av naturskaderisiko	Gradvise påvirkninger	Grenseoverskridende påvirkninger
Offentlig virksomhet	3	2	1
Privat forretningsvirksomhet	1	1	0
Private husholdninger	1	0	0

- 0 = lite eller ingen
- 1 = noe
- 2 = moderat
- 3 = mye

Kilde: Pågående utredning for Miljødirektoratet

Samarbeidsmodell

Organisasjon

- **Kjerneorganisasjon**
  - En egen forskningsgruppe og senterleder ved VF
  - Gruppe med 8-10 forskere (6-7 på temaet i dag)
- **Faglige partnere**
  - Forpliktende samarbeidsavtale med uvalgte forskningsinstitusjoner
  - Gir førsterett til prosjektdeltakelse og forpliktelse om å delta i akkvisisjon innenfor sine respektive fagområder
  - Gir rett til representant i senterets styre som møtes en gang i året med vanlige styreoppgaver
- **Referansegruppe**
  - Representanter fra offentlig forvaltning, privat virksomhet og frivillige organisasjoner
  - Løpende dialog om behov for kunnskapsutvikling
  - Inviteres til seminarer og møter i regi av senteret
  - Møtes årlig i forbindelse med styremøtet for å diskutere strategi og praktisk innretning av arbeidet

Hvem er med?

- **Faglige partnere kontaktet så langt**
  - CICERO (avklart)
  - UNI Research Klima – Bjerknessenteret (avklart)
  - Senter for klimaomstilling ved Universitetet i Bergen (CET)
  - Nordlandsforskning (avklart)
  - NTNU Institutt for geografi (avklart)
  - Høgskulen på Vestlandet (ikke formelt avklart)
  - Andre?
- **Referansegruppe**
  - Hatt kontakt med KS og Miljødirektoratet – og begge var positive - men avventer klarer signaler fra Storting og regjering omkring finansiering før vi går videre med mer formelle kontakter
  - Offentlige: NVE, DSB, Statens Vegvesen, Innovasjon Norge.
  - Private: Finans Norge, DNV Global, NHO
  - Frivillige: Naturvernforbundet

Eksempel på brukerretta formidling: #Klimaomstilling(årstall)

www.klimaomstilling.no

PRISAR OG PÅMELDING OM KONFERANSEN KONTAKT OSS

Lydversjon Høykontrast av a A Qsøk

DEN NYE KLIMAPOLITIKKEN

Velkomen til nasjonal klimakonferanse i Sogndal 24. – 26. april

DU FÅR MØTE MELLOM ANDRE:

ATLE HAMAR
Statssekretær, KLD

GRETE HOVELSRUD
Professor
Nord Universitet

THOMAS HYLLEND ERIKSEN
Professor
Universitetet i Oslo

GLEN PETERS
seniorforskar
CICERO

Her kan du sjå TV-opptak frå konferansen onsdag 25. april kl. 0915 – 1630

Her kan du sjå TV-opptak frå parallellsesjon 2 onsdag 25. april kl. 1400–1630

Her kan du sjå TV-opptak frå konferansen torsdag 26. april kl. 0830 – 1300

KONFERANSEN VERT ARRANGERT AV

Fylkesmannen
i Sogn og Fjordane

Høgskulen
på Vestlandet

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

WESTERN NORWAY RESEARCH INSTITUTE
VESTLANDSFORSKING
www.vestforsk.no

NVE

Statens vegvesen

PROGRAM torsdag 26. april

PROGRAM onsdag 25. april

PROGRAM tysdag 24. april

TV-OPPTAK OG PRESENTASJONAR FRÅ TIDLIGARE KONFERANSAR

#KLIMAOMSTILLING2017

TORS DAG 31. AUG

ONSDAG 30. AUG

TYS DAG 29. AUG

#KLIMAOMSTILLING2016

Onsdag 4. mai

Tysdag 3. mai

Måndag 2. mai

- Årlig nasjonal 3-dagerskonferan
- 100-150 fysiske og 30-50 virtuelle deltakere
- Første gang gjennomført i 2016

Hvorfor et slikt senter

- **Høy samfunnsnytte**

- Faktor 10-100 samfunnsøkonomisk lønnsomhet å tilpasse fremfor å reparere negative effekter av klimaendringer

- **Dekke et behov**

- Et åpenbart kunnskapshull mellom «kunnskap om klimapåvirkning» og «handling»; altså svar på spørsmålene «hva er aktuelle klimatilpasningstiltak» og «hva virker»?

- **Begynner å haste**

- Klimaforskerne har begynt å konkludere at «klimaendringene er her»; dvs klimahendelser vi opplever i dag begynner å bli utenfor den naturlige variasjon innen «gårsdagens klima»

Status i arbeidet med å sikre finansiering

- **Bevilgninger fra Fylkestinget i Sogn og Fjordane**
  - 500 000 kr bevilget i desembermøtet 2017 til planlegging
  - 1,2 mill. kr bevilget i junimøtet 2018 til oppstart (internasjonal utlysning av «professor II» og arrangering av et seminar om miljøteknologi og klimatilpasning)
  - Møter med fylkesordfører
- **Bevilgning fra Hordaland Fylkeskommune til politisk behandling i disse dager.**
  - Fikk uformelt tilsagn på møte med HFK 23.august 2018
- **Stortinget**
  - Omtalt i Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018
  - Ideen lansert fra Stortingets talerstol av Trude Brosvik (Krf) 28.1.2018
  - Orientering for stortingsbenken i Sogn og Fjordane (desembermøte 2017 og maimøtet 2019 med aktører i Sogn og Fjordane)
  - Separate møter med stortingsrepresentanter fra hhv Venstre og Høyre
- **Regjeringen**
  - Møte med statssekretær i klima- og miljødepartementet og Atle Hamar (V) og forsknings- og undervisningsminister Iselin Nybø (men ingen av dem har 'grepet saken')

Arbeidsplan 2018 og mål for 2019

- **Arbeidsplan høst 2018**

- Møter med Krf i Sogn og Fjordane for å få sikret at de fremmer krav om senterfinansiering i budsjettforhandlingene med regjeringen
- Aktivisere Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommuner og vertskommunen Sogndal i lobbyarbeid
- Skrive intensjons- og samarbeidsavtaler med faglige partnere
- Kontakte aktuelle brukere og få intensjonserklæring fra disse
- Med bakgrunn i rapporten til Miljødirektoratet, intervju representanter for «problemeiere» i offentlig og privat virksomhet om behov for ny brukerrettet kunnskap
- Utarbeide prosjektbeskrivelse for «pilotprosjekt» i Hordaland og Sogn og Fjordane i samarbeid med fylkene.
- Etablere prosjekt om miljøteknologi for klimatilpasning for Sogn Regionråd

- **Mål for 2019**

- Få en oppstartbevilgning i statsbudsjettet for 2019 på 10 mill kr og intensjon om 5 mill kr videre i årlig grunnbevilgning
- Formelt etablere senteret i første kvartal 2019 og oppstartsmøte med faglige partnere og referansegruppe
- Tilsette nye forskere ved Vestlandsforskning i løpet av første halvår
- Starte pilotprosjektet– innenfor rammene av oppstartsfinansiering – i samarbeid med faglige partnere i løpet av første halvår ut fra prioriteringer presentert kunnskapskartleggingen og signaler fra referansegruppen

Ide til et prosjekt om miljøteknologi og klimatilpasning

- **Mål**

- Kartlegge synspunkter på – evt forslag til - teknologiske løsninger til utfordringer klimaendringer stiller overfor samfunnet
- Vurdere potensialet for a) etablere Sogn som en nasjonal møtearena for dette temaet, og b) næringspotensialet i Sogn på dette området

- **Metode**

- Intervjue representanter for offentlig forvaltning og næringsliv i Sogn
- Begynne med jordbrukssektoren
- Bruke «snøballteknikken» – snakke med noen åpenbart relevante og be de foreslå andre
  - Eks næringssjefer, landbrukssjefer → tips om andre «Petter Smarter»....

- **Resultat**

- Presentere resultatet på en planlagt nasjonal konferanse om klimatilpasning og miljøteknologi i Sogndal i januar/februar

Mulige aktiviteter i 2019 – gitt finansiering

- **Forskningsformidling og profilering**

- Konferanse om klimatilpasning og miljøteknologi (jan/feb)
- Bidrag i Bjerknessenterets brukerrettede seminar Klimathon2019
- Bidrag under #Klimaomstilling2019 (april)
- Eget arrangement under Arendalsuka 2019?

- **Forskning og utredning**

- Identifisere og gjennomføre ett pilotprosjekt i Sogn- og Fjordane og Hordaland basert på identifiserte kunnskapshull (rapport fra 2018) og dialog med referansegruppe.

- **Utredning**

- Aktiviteter i samarbeid med den nye Vestlandsregionen

- **Nettverk og akkvisisjon**

- Etablere konkrete søknadskonsoortier og søke om prosjekter fra forskningsrådet og EU

Oppsummering

- Norge har en lang tradisjon for etablering av nasjonale kunnskapssentre på ulike områder
- Det fins også sentre på andre deler av klimaområdet enn klimatilpasning
- Det etableres sentre for klimatilpasning i en rekke Europeiske land – men noe slikt mangler altså fortsatt i Norge
- Kunnskapsmiljøet i Sogndal er ledende i Norge på klimatilpasning
- Partnerskapet som er under etablering vil gjøre det samlede fagmiljøet til et av de ledende i Europa innen klimatilpasning
- Den nye Vestland-regionen vil fungere perfekt som et «levende laboratorium» for klimatilpasning